

بررسی اهمیت ابلاغ دستورالعمل «ارزش گذاری دارایی های نامشهود»

مسیر جدید شناسایی گنجینه

عسل اخویان طهرانی

سرمدی
پیشران

مجموعه دارایی های هر کسب و کاری می تواند نشانه قابل اعتمادی از وضعیت، نحوه فعالیت و حتی آینده مورد انتظار آن مجموعه باشد. به همین خاطر شناسایی دقیق دارایی ها و ارزش گذاری اصولی آنها موضوعی است که می تواند در تداوم فعالیت و رشد و بلوغ هر مجموعه ای تأثیرگذار باشد. در زیست بوم فناوری و نوآوری بخش مهمی از دارایی های شرکت ها مربوط به دانش فنی یا نوآوری آن مجموعه است که ماهیت فیزیکی ندارد و با روش های مرسوم ارزش گذاری قابل برآورد نیست؛ دارایی هایی که در دسته «دارایی های نامشهود» قرار می گیرند و نیاز به ساز و کار ویژه ای برای برآورد دقیق خواهد داشت. این موضوع در طول عمر بیش از یک دهه دانش بنیان ها در کشور همچنان با چالش های زیادی همراه بود. با همکاری معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری، وزارت امور اقتصادی و دارایی و تشکیل کارگروه ویژه ای در نهایت نظام جدید ارزش گذاری دارایی های نامشهود شکل گرفت. در گفت و گو با دکتر عبدالمجید مرشدی، مدیرکل دفتر تأمین مالی و سرمایه گذاری معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری اهمیت اجرای این نظام جدید در زیست بوم نوآوری و فناوری کشور و توسعه اقتصاد دانش بنیان را مورد بررسی قرار داده ایم.

تا چند سال پیش بزرگ ترین شرکت های دنیا که سهم بزرگی از بازار مالی جهانی را در اختیار داشتند، شامل شرکت های صنعتی مانند شرکت های خودروسازی، معدنی، پتروشیمی و... بودند، رفته رفته با تغییر بازارهای کسب و کار و افزایش سرعت فناوری های نوین، شرکت های مبتنی بر فناوری این جایگاه را از آن خود کردند و به گول های اصلی بازار تجارت جهانی تبدیل شدند اما چطور این شرکت ها توانستند با سرعت رقبای قدر خود را پشت سر بگذارند؟ دکتر عبدالمجید مرشدی در این رابطه توضیح می دهد: «این دقیقاً همان نقشی است که شناسایی دارایی های نامشهود ایفا می کند. برخلاف گذشته که بخش مهمی از ارزش مالی شرکت ها براساس دارایی های فیزیکی برآورد می شد، در دنیای کسب و کارهای امروزی ایده، برنامه های آتی و برندسازی همگی در ارزش نهایی مجموعه ها تأثیرگذار است. شناسایی و ارزش گذاری درست و اصولی دارایی های نامشهود، موضوعی است که در زیست بوم نوآوری و فناوری

کشور ما نیز بسیار مهم است و می تواند نقش موثری در رشد و آینده شرکت های دانش بنیان و خلاق ایفا کند.»

خلأ شناسایی دارایی های نامشهود

به گفته مدیرکل دفتر تأمین مالی و سرمایه گذاری معاونت علمی و فناوری، هدف اصلی از ارزش گذاری دارایی های نامشهود، این است که شرکت ها بتوانند با ارزش واقعی در بازار سرمایه وارد شوند یا در صورت نیاز به اعتبارسنجی برای دریافت تسهیلات یا شرکت در مناقصات، دارایی های شان به صورت کامل در نظر گرفته شود. وی تصریح می کند: «تا پیش از این برخی شرکت های دانش بنیانی که وارد بازار سرمایه شده بودند به درستی ارزش گذاری نشده بودند و معدود شرکت هایی هم که ارزش گذاری دارایی های نامشهود را انجام داده بودند با روند بسیار دشواری فرآیند را طی کردند که همین موضوع چالش های زیادی را به وجود آورده بود.»

دکتر مرشدی با تأکید بر این که از یک دهه پیش و با آغاز فعالیت جدی زیست بوم نوآوری و فناوری کشور، بحث ارزش گذاری های نامشهود نیز مطرح شده بود، تصریح می کند: «این خلأ از سال های ابتدایی شکل گیری شرکت های دانش بنیان احساس می شد و اقداماتی هم در این راستا به صورت پراکنده انجام شده بود اما از دو سال پیش و در دوره جدید معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، این موضوع به صورت جدی تری دنبال شد. در این راستا آسیب شناسی کلی روی این موضوع انجام شد تا مشخص شود که به چه اقداماتی برای پیاده سازی ارزش گذاری دارایی های نامشهود به شکل اصولی همانند جریان جهانی نیاز داریم. این پژوهش ها در نهایت به طراحی نظام جدید ارزش گذاری دارایی های نامشهود منتج شد که امیدواریم بتواند فرآیند ارزش گذاری را به شکل قانونی و علمی پیش ببرد تا فرآیند با چالش های کمتری مواجه شود.»

نظام ارزشیابی بر پایه ۳ رکن اصلی

از آنجا که بخش مهمی از ارزش و دارایی شرکت های دانش بنیان و استارت آپ های جدید مبتنی بر دارایی های نامشهود در چنین مجموعه هایی است،

از دکتر مرشدی پرسیدیم که تا پیش از این روند ارزش گذاری به چه صورت انجام می شده است؟ وی در پاسخ می گوید: «واقعیت این است که این خلأ وجود داشت؛ اقداماتی شکل گرفته بود البته ساختارمند و علمی پیش نرفته بود. در ابتدا تمام تمرکز بر ارزش گذاری متمرکز شده بود اما در آسیب شناسی هایی که انجام شد، مشخص شد که در کنار ارزش گذاری باید به ارکان دیگری هم توجه شود که در نظام جدید ارزش گذاری دارایی های نامشهود این موارد لحاظ شده است.»

نظام جدید ارزش گذاری دارایی های نامشهود از سه رکن اصلی تشکیل شده است؛ رکن اول شناسایی و ثبت است که برای این موضوع استاندارد حسابداری شماره ۱۷ تنظیم شده است. رکن دوم دستورالعمل نحوه ارزش گذاری است که ماه گذشته پس از تأیید سازمان حسابداری ابلاغ شد و رکن سوم مرجع ارزش گذاری است. دکتر مرشدی در این رابطه توضیح می دهد: «با تکمیل شدن رکن اول و دوم، امیدواریم که به زودی بحث مرجع ارزش گذاری به عنوان رکن سوم این نظام جدید مشخص شود تا شاهد تأثیرات مثبت این موضوع در زیست بوم باشیم.»

منطبق بر اصول جهانی متناسب با اقتضائات بومی

همان طور که از نام «دارایی های نامشهود» هم مشخص است، اساساً این نوع از دارایی ها ملموس و فیزیکی نیست و بدون شک ارزش گذاری آنها نیز چالش های خاص خود را خواهد داشت. دکتر مرشدی درخصوص اصول مورد استفاده برای تدوین نظام ارزش گذاری به پیشران می گوید: «اقتصاد به طور کلی قالب مشخصی دارد که هر کشور متناسب با اقتضائات خود آن را بومی سازی کرده و از آن استفاده می کند.

این موضوع درخصوص روش های ارزش گذاری هم به همین صورت است؛ در دنیا مطالعات و پژوهش های مختلفی انجام شده است، تجربیاتی در این حوزه شکل گرفته و به مدل های خوبی برای این موضوع رسیده اند. البته نمی توان دقیقاً همان راهکارها را ترجمه و

عیناً اجرا کرد. به همین خاطر در کارگروهی که برای تدوین نظام ارزش گذاری از خبرگان و فعالان این حوزه شکل گرفت، ابتدا تلاش شد تا ترجمه صحیح و روشنی از دستورالعمل های بین المللی انجام شود و پس از آن براساس تجربیات شکل گرفته در بازار داخلی، روش ها به صورت علمی بومی سازی شود تا به درستی برای شرایط داخل کشور قابل استفاده باشد. در نهایت دستورالعمل نهایی شکل گرفت و از سوی وزارت امور اقتصادی و دارایی ابلاغ شد.»

به گفته مدیرکل دفتر تأمین مالی و سرمایه گذاری معاونت علمی و فناوری، تأیید این ارزش گذاری ها به صورت موردی و براساس تجربیات موردی انجام می شد و اگر فرد دیگری ارزش گذاری را تکرار می کرد، ممکن بود به اعداد دیگری برسد، چون مبنای دقیق و مشخصی برای آن تعریف نشده بود.

همچنین اگر دعوی حقوقی در این خصوص شکل می گرفت، هیچ مرجع و مبنایی برای حل و فصل اختلافات وجود نداشت. به نظر می رسد که با به وجود آمدن نظامی واحد برای این منظور از این به بعد شرکت ها با روند مشخص تر و روشن تری برای ارزش گذاری دارایی های شان مواجه خواهند بود.

اجرای نظام جدید ارزش گذاری

دکتر مرشدی درخصوص میزان پیشرفت اجرای نظام جدید ارزش گذاری می گوید: «تاکنون رکن اول یعنی شناسایی و ثبت که بر مبنای استاندارد شماره ۱۷ است، انجام شده است و جلسات متعددی با شرکت های دانش بنیان در مراکز استان ها در حال برگزاری است که بحث شناسایی و ثبت به صورت کامل برای شان تبیین شود.

برنامه این است که شرکت ها در این مرحله دارایی های نامشهودشان را شناسایی کنند و در مرحله بعدی که در سال آینده خواهد بود، بتوانند براساس دستورالعمل برای ارزش گذاری دارایی های

